

Autor: Josip Kiš, dipl.ing.agr.

Prijedlog legalizacije sezonskog rada u poljoprivredi

Zbog specifičnosti posla i uvjetima u kojima se isti odrađuje, poslodavcima u poljoprivredi treba pojednostaviti zapošljavanje, a radnicima koji odrađuju taj posao (uglavnom težak i u težim vremenskim prilikama) omogućiti da zarade više nego što je minimalni osobni dohodak u RH, ali i nagraditi trud onih radnika koji se izuzetno trude i imaju vještine za određeni posao.

Neki od poslova koji bi ovaj prijedlog obuhvatio su: **rezidba voćnjaka i vinograda, sadnja, berbe, plijevljenja, vezanja, utovari, pomoćni poslovi u voćarstvu, vinogradarstvu i povrtlarstvu.**

U procesu rada postoje tri strane: poslodavac, radnik i država (zavod za mirovinsko osiguranje).

Poslodavcu takvo zapošljavanje mora biti praktično i cjenovno prihvatljivo.

Radnik, koji uglavnom radi vrlo težak posao (po suncu, vjetru, u rosi i na hladnom, dakle na otvorenom) prijavom na minimalac dobiva vrlo malo, a poslodavac ga nije obvezan nagraditi nego mu samo može podizati norme koje će radnik teško ispunjavati.

Država (Zavod za mirovinsko osiguranje), treba prikupiti sredstva pomoću kojih će kasnije isplatiti mirovinu. Naravno i dio uplaćenih sredstva oploditi tijekom vremena.

Probajmo sa jednim primjerom objasniti problematiku (nadam se da se puno toga u poljoprivredi na ovaj način može pokriti na zadovoljstvo sve tri strane).

BERBA JABUKA

Poslodavac u ovom slučaju **voćar** u kratkom periodu od 15.8 do 1.11. ima potrebu za povremenom povećanom radnom snagom, uglavnom nekvalificiranom ili nisko/srednje kvalificiranom. Npr. 1, 2 pa čak i 3 ha jabuka voćar može odraditi sam (ili uz pomoć obitelji), ali da bi plodove ubrao u najpogodnijem trenutku koji je određen karakteristikom pojedine sorte, ali i vremenskim uvjetima jer je to isključivo proizvodnja na otvorenom, potrebna mu je određena pomoć. U tom periodu od 75 dana koliko traju idealni uvjeti za pojedine sorte tu su

još i blagdani i naravno dani kada se ne može raditi zbog oborina. Tako da je na raspolaganju najviše 40 radnih dana (višegodišnji prosjek), ali tih četrdeset radnih dana nikako nije u jednom komadu nego se proteže na navedeni period.

Pri sadašnjim mogućnostima zapošljavanja poslodavac mora radnika zaposliti na određeno vrijeme.

Pošto su radni dani neredoviti (dva radite pa jedan ne, pa onda tri radite, pa opet nekoliko dana ne radite, zbog oborina ili zbog nedozrelosti plodova) takva mogućnost zapošljavanja poslodavca opterećuju i troškovima i papirologijom, ali i kasnijim obračunima plaće. Također zbog otežanih uvjeta, odnosno rada na otvorenom, nije moguće povećati broj radnih sati u jednom danu. I to naravno povisuje konačnu cijenu tog rada jer kada pada kiša jabuke se ne beru, a režijski trošak ostaje. Ili primjer radnica koja je i majka, (a u 80 % slučajeva radi se o ženama), kada je zaposlite na određeno, a recimo dijete oboli ode na bolovanje i to je njeno pravo, ali to opterećuje poslodavca i sigurno će promisliti

kada takvu radnicu želi ponovo zaposliti i ženu će unaprijed okarakterizirati kao nepoželjnu radnicu. Posao koji je ona trebala odraditi treba odraditi netko drugi.

Prijedlog je da zapošljavanje bude na dnevnoj bazi i sa davanjima do 25% u odnosu na zarađeni iznos. Za radnike se sklopi **polica osiguranja od povreda na radu**.

Na taj način poslodavac će imati troškove samo za direktan rad, davanja od 25% će smanjiti plaćanje radnika „na crno“ jer je to iznos koji poslodavac plaća ako ostvari dobit tj. podiže gotovinu sa poslovnog računa. Radnik će dobiti zarađenu dnevnicu na broj žiro računa što će poslodavcu ići u troškove, ali će od zavoda za mirovinsko dobiti i jedan dan radnog staža. Tako, npr. prije navedena radnica koja nije bila u mogućnosti doći nekoliko dana na posao neće opterećivati poslodavca i isti će je rado ponovo uzeti da radi.

Zavod za mirovinsko će uplatom od 25% puniti fond kojim će kasnije isplatiti kakvu mirovinu. Moram napomenuti da su u većinu slučajeva radi o radnicima koji nemaju posebne kvalifikacije, u godinu su kad ih se ne želi zapošljavati, ali su odgovorni i dobri radnici.

KAKO TO IZVESTI?

Radnik ujutro dolazi na posao, uz sebe ima knjižicu u koju poslodavac lijepi biljeg RH u iznosu od 30 kn po danu, ovjerava ga svojim pečatom i rad može početi. Cijeli postupak traje 1 min i obavlja se na licu mjesta. Ovjerom biljega od 30 kn poslodavac stječe pravo isplate od 120 kn na žiro račun radnika. Na kraju mjeseca, radnik (ali i poslodavac u njegovo ime) odlazi na Zavod za mirovinsko osiguranje i prilaže knjižicu radnika, službenik pregleda ovjerene biljege, zbraja i ispisuje potvrdu koja poslodavcu dozvoljava isplatu. Radniku se u staž upisuje određeni broj dana. Isto tako u istom mjesecu radnik može doći na zavod sa knjižicom i biljezima koje su ovjeravali različiti poslodavci i za svakog se izdaje potvrda.

Zavod za mirovinsko osiguranje (ili državni proračun, direktno se puni kupnjom biljega). Nema potrebe za obračunom i cijeli postupak je vrlo brz i jednostavan. Potreba za nadzorom od strane države nije potrebna, jer sve tri strane zadovoljavaju svoje ciljeve. Poslodavac je legalno isplatio plaću (ide mu u troškove), troškovi od 25% su poslodavcu u poljoprivredi prihvatljivi. Radnik je dobio jedan

dan radnog staža (i on je glavni kontrolor cijelog postupka, jer ako poslodavac ne lijepi biljege radnik će otići onome poslodavcu koji te biljege lijepi i ovjerava).

I naravno dobiva svoju plaću na žiro račun, a i knjižica sa nalijepljenim biljezima je trag pomoću kojega radnik može dokazati da je radio. Zavod za mirovinsko je dobio određena sredstva. Daljnji zadatak zavoda je oplemeniti novac uplaćen na ovaj način.

PRIMJER

Mjesec listopad, 31 dan. Ali prosječno 16 dana kada se stvarno jabuke mogu brati - zbog neradnih dana, tehnoloških elemenata, ali i zbog vremenskih prilika.

Ako radnika zaposlimo na određeno, na brutto minimalac od 2.814,00 kn poslodavca on košta oko 3.500 kn. Što na prosječno 16 radnih dana iznosi 218,75 kn i da bi se poslodavcu isplatio mora ubrati oko 1.200 kg jabuka što je vrlo teško gotovo nemoguće odraditi. Iskustva u berbi na većim plantažama, radnika koji su došli sa zavoda za zapošljavanje govore o oko 300 kg/dan.

Radniku će se isplatiti 2200 kn.

Zavod za mirovinsko je dobio oko 1300 kn.

Ako ga zapošljavamo na dnevnoj bazi, on će poslodavca koštati 16 dana po 30 kn što je 480 kn davanja i 16 puta po 120 kn=1.920 kn plaće. Ukupno poslodavac je opterećen sa 2.400 kn. To je 320 kuna manja plaća, ali radnik je samo 16 dana bio na poslu, a u ranije navedenom slučaju je bio 21 dan. Tu su i troškovi puta koje poslodavac nema za tih 5 dana.

Napominjem da se tu radi o potrebi samo jedne vrste posla, a to je u ovom slučaju isključivo berba jabuka, a ne čišćenje skladišta, preslagivanje ambalaže i sl.

Isto tako ako su vremenske prilike povoljno možemo govoriti i o 25 radnih dana.

Onda je kalkulacija sljedeća: davanja (25x30)=750 + rad (25x120)=3.000 što je ukupno 3.750 kn. Poslodavac je tu platio više nego u slučaju zapošljavanja na određeno na mjesec dana, ali je platio manja davanja, a radnik je dobio veću plaću. Za cca 800 kn.

U daljnjem razvijanju ove ideje možemo govoriti i o različitim dnevnim biljezima, npr. za neke teže poslove npr. biljeg od 40 kn poslodavcu daje mogućnost isplate od 160 kn. Postavlja se pitanje

da li poslodavac može prisiliti radnika da sam lijepi biljeg (znači i kupi ga), a poslodavac mu ga ovjeri i na taj način smanji radniku zaradu, radnik će sam otići od tog poslodavca i otići drugome. Da bi se radniku upisao dan staža on mora otići na zavod za mirovinsko, tamo se zbrajaju dani i potvrda koja se izdaje poslodavcu za isplatu plaće je i dokument koji poslodavca obvezuje da istu plaću i isplati. Znači neće ovjeravati biljege ako ne misli isplatiti plaću i na taj način ni radnik neće zloupotrebjavati zavod za mirovinsko osiguranje.

ZAKLJUČAK

Ovaj način zapošljavanja, omogućuje poslodavcu da **plati samo rad uz prihvatljiva davanja**, da zaposli ljude iz svoje okolice koji teško dolaze do radnih mjesta (zbog godina ili znanja). Radnik koji odrađuje težak posao dobiva više nego da je na minimalcu i dobiva staž. Radnici nisu obvezni dolaziti svakodnevno, što za život na selu ima i neke prednosti, za one koji imaju okućnicu i ponekad trebaju dan ili dva ostati kod kuće, ili majkama da se pobrinu za djecu bez bojazni da više neće to moći raditi. Zavod se puni određenim sredstvima (možda naizgled manjim, ali sigurno većim jer će se sigurno smanjiti broj radnika na crno u poljoprivredi). Model je prihvatljiv za nekoga tko ima 1 ili 2 ha voća, vinograda ili povrća, ali isto tako i za voćnjak od recimo 200 ha jabuka.

Model je prihvatljiv ako radnike **plaćamo po sistemu učinka**, tj ako on nabere jabuka za cca. 140 kn nakon nekoliko dana radniku se lijepi biljeg, a da on i ne dođe na posao. Tj. držimo se principa na svakih 120 kn zarade radnika, lijepimo biljeg od 30

kn. I opet nitko nije prevaren, radnik je dobio onoliko koliko se trudio, poslodavac je legalno isplatio putem računa plaću, a zavod je za svakih zarađenih 120 kn radniku evidentirao jedan radni dan i inkasirao 30 kn. Neće se pisati **ugovori o radu** koji se ne ovjeravaju i nemaju nikakvu valjanost, neće radnici bježati u šumu, neće voćari biti stigmatizirani kao državni neprijatelji jer isplaćuju dnevnice i neće se zaključavati iza ograda svojih voćnjaka nego će se baviti berbom i problemima oko berbe, kako ubrati plodove da budu kvalitetni i konkurentni na europskom tržištu.

Žalosno je u toj cijeloj priči da većina ljudi koji dolaze sa zavoda u berbu jabuka to smatraju kaznom i na taj način se odnose prema poslu. O ovom slučaju radi se o jabuci koja se sva proda i ako se kvalitetno ubere, ostvaruje veće cijene na tržištu a samim time i više PDV-a u državni proračun. Radnici koji na ovaj način ostvare prihode, od recimo 2.000 do 3.000 kn, sigurno neće na skijanje u Austriju, nego će pokriti kućni budžet, i sav zarađeni novac potrošiti u lokalnom dućanu, ili platiti režije i ponovo napuniti proračun sa PDV-om.

Mnogo se poslova na ovaj način u poljoprivredi može pokriti. Da li pričam o problemima ili je sve to demagogija, svakoga molim da iznese svoje mišljenje. Prosljedite tekst dalje, svakome tko se na bilo koji način dotiče ove problematike. Ideja nije izvorno moja, ali je smatram stvarno dobrim rješenjem.”

Izvor: <http://www.agroklub.com/vocarstvo>

